

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPEENNE DES DROITS DE L'HOMME
VIIES OSAKOND
OSAOTSUS

kaebuste nr 39820/08 ja 14942/09

VASTUVÕETAVUSE KOHTA

kohtuasjas Ardi SHUVALOV
versus Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (viies osakond), olles 30. märtsil 2010 kokku tulnud kojana, kuhu kuuluvad:
esimees Peer Lorenzen,
kohtunikud Renate Jaeger,
Karel Jungwiert,
Rait Maruste,
Mark Villiger,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Zdravka Kalaydjieva
ja *osakonnasekretär* Claudia Westerdiek,
võttes arvesse 11. augustil 2008 ja 3. märtsil 2009 esitatud kaebusi,
olles nõu pidanud, on teinud järgmise otsuse.

ASJAOLUD

Kaebaja Ardi Shuvalov on Eesti kodanik, kes on sündinud 1964. aastal ja kannab hetkel vanglakaristust. Kohtus esindab teda Tallinnas tegutsev advokaat A. Repnau.
Kohtuasja asjaolud, nagu kaebaja need esitas, võib kokku võtta järgmiselt.

A. Kohtuasja asjaolud

1. Kaebaja suhtes toimunud kriminaalmenetlus

(a) Kohtueelne menetlus

Kaebaja oli asjaolude esinemise ajal Harju Maakohtu kohtunik. 2003. aastast menetles kaebaja süüdistusasja, kus üheks kohtualuseks oli ettevõtja D. Kriminaalasi hõlmas mitut süüdistust, sealhulgas maksudest kõrvalehoidumine, rahapesu, avaliku korra raske rikkumine ja altkäemaks.

2005. aasta detsembris andis D. Kaitsepolitseile ütlusi. Tema ütluste kohaselt keeldus D. äripartner N. – kes võlgnes D. Äriühingule suure summa raha – pikendatud tähtajaga laenu tagasi maksmast. Selle asemel ütles N., et tunneb hästi kaebajat, kellega jagas mõlema juuraõpingute ajal ühiselamutuba, ning et

kohtuotsuse saab korraldada D. kasuks, kui ta ei nõua laenu tagasimaksmist. Kui D. äriühing siiski nõudis 2005. aasta novembris N.-lt laenu tagasi, nõudis viimane 200 000 Eesti krooni (umbes 12 780 eurot) „jõulurahu kinnitamiseks“ ja veel 900 000 Eesti krooni (57 520 eurot) D. õigeksmõistmise eest. N. oli korduvalt viidatud oma lähedastele suhtele kaebajaga ja näidanud oma häid teadmisi menetletava kriminaalasja kohta, väites, et tõendeid on nii D. süüdimõistmise kui õigeksmõistmise kohta ja et menetluse tulemus sõltub N. ja D. vahelistest rahalistest suhetest.

5. jaanuaril 2006 alustas politsei kriminaalmenetlust altkäemaksu vahendamise ja võtmise kahtlustuses.

10. jaanuaril 2006 andis prokurör loa N. suhtes salajaseks jälitustegevuseks ja järgmisel päeval andis Harju Maakohtu esimees loa N. vestluste pealtkuulamiseks ja salajaseks salvestamiseks. 24. jaanuaril ja 7. veebruaril 2006 anti samasugused load kaebaja suhtes. Lubade kehtivusaegu pikendati edaspidi mitmel korral.

26. jaanuaril 2006 andis Harju Maakohtu esimees loa D. poolt altkäemaksu andmise kuriteo matkimiseks, eesmärgiga püüda löksu kaebaja ja vahendajana N. Luba hõlmas ka heli- ja videosalvestuse kasutamist, kehtis kümme päeva ja lõppes 3. märtsil 2006. Luba pikendati 3. märtsil ja 3. aprillil 2006; mõlemal korral kehtis see kümme päeva ja lõppes vastavalt 3. aprillil ja 3. mail 2006.

Ajavahemikul 16. jaanuar kuni 6. aprill 2006 kohtusid D. ja N. üheksateist korda; ajavahemikul 3. veebruar kuni 6. aprill 2006 kohtusid N. ja kaebaja kaheksa korda. Kahel korral kohtus varjatud salvestusseadmega varustatud D. kaebajaga viimase töökohal.

Kohtumistel väljendas D. kahtlust, kas N. saab tõepoolest kohtuotsust mõjutada ja kas ta annaks raha kaebajale üle. D. püüdis N.-i proovile panna ja saada tema kaudu teavet kaebaja märkuste kohta menetletava kriminaalasja mõnede aspektide kohta. 27. veebruaril 2006 andis D. N.-le 200 000 krooni. 1. märtsil 2006 ütles N. D.-le, et ta ei anna raha kaebajale üle. D. näitas talle salajase pealtkuulamise seadet, misjärel N. lubas raha üle anda. 6. märtsil 2006 ütles N. D.-le, et ta andis raha kaebajale. 14. märtsil 2006 kohtus D. kaebajaga viimase tööruumis kohtuhoones, et saada luba riigist välja reisimiseks. Ta näitas kaebajale trükitud paberilehel tekstilõiku: „Kas [N] tõi ära?“. Salajase jälitustegevuse kirjaliku kokkuvõtte kohaselt vastas kaebaja eitavalt. Kaebaja sõnul nähtub varjatud salvestuse protokollist, et kaebaja pigem vältis teemat, kui vastas „e“. 16. märtsil 2006 püüdis N. veenda D.-d, et ta on kaebajale raha üle andnud.

6. aprillil 2006 andis D. N.-le 400 000 krooni (25 560 eurot). Politsei peatas koheselt N. auto, N. vahistati ja raha võeti ära. Toiming videosalvestati, ent helita, ning salvestuselt võis näha kaitsepolitseiniku S. „pikka vestlust“ N.-ga.

Kohe seejärel kuulati N. kahtlustatavana üle. Ta kinnitas, et pidi kaebajale 200 000 krooni edasi andma, ent kuna D. ei olnud andnud talle 300 000 krooni (19 170 eurot) seoses nendevaheliste tehingutega, ta seda ei teinud. Selle asemel kulutas ta D. raha. Vastuseks küsimusele, kas ta oli nõudnud D.-lt raha eesmärgiga anda see kaebajale üle altkäemaksuna kohtuotsuse D. kasuks tegemise eest, vastas ta, et ei nõudnud D.-lt raha, vaid edastas talle teabe, mida kaebaja oli nõudnud. N. väitel oli kaebaja öelnud, et kui D. maksaks talle 900 000 krooni, teeks ta kohtuotsuse D. kasuks. Kaitsepolitsei juhiste kohaselt korraldas N. samal päeval hiljem kaebajaga kohtumise.

6. aprillil 2006 kell 14.30 andis Harju Maakohtu esimees loa N. poolt altkäemaksu andmise kuriteo matkimiseks, eesmärgiga võtta kaebaja vahele. Luba hõlmas ka heli- ja videosalvestuse kasutamist, kehtis ühe päeva ja lõppes 9. aprillil 2006.

6. aprillil 2006 kohtuski salvestusseadmetega varustatud N. kaebajaga ja andis

talle 200 000 krooni. Mõni tund hiljem kaebaja vahistati ja peeti kahtlustatavana kinni. Järgmisel päeval teostatud läbiotsimise käigus andis ta välja 200 000 krooni. Kaebaja vabastati 7. aprillil 2006.

19. mail 2006 taotles prokurör Riigikohtult luba kaebaja suhtes süüdistusakti koostamiseks. 6. juunil 2006 tegi Riigikohus sellekohase ettepaneku Vabariigi Presidendile, kes andis oma loa 13. juunil 2006.

17. juulil 2006 lõpetas prokurör kriminaalmenetluse N. suhtes, kuna isik oli osutanud abi tõendusmaterjali saamiseks.

(b) Kohtumenetlus

Kaebajat süüdistati karistusseadustiku § 294 lõike 2 punktide 2 ja 4 alusel altkäemaksu nõudmises suures ulatuses raskendavatel asjaoludel (üle 300 000 eesti krooni).

23. novembril 2006 algas Viru Maakohus asja arutamine, mis kestis 2007. aasta lõpuni. Kaebaja eitas süüdistusi. Kaebaja sõnul oli ta N.-ga kohtunud N. initsiatiivil umbes üks kord kuus ajavahemikul mai 2004 kuni aprill 2006. N. oli talle rääkinud, et D. on valmis maksta 1 000 000 krooni (63 900 eurot) tema õigeksmõistmise eest. D. oli väidetavalt ka valmis olnud maksta kaebajale teatud taotluste rahuldamise eest kriminaalmenetluses. Kaebajale tundus, et N. kaitses D. huve mingil oma kasu eesmärgil. Kui D. tuli tema ametiruumi ning näitas talle paberilehte tekstiga: „Kas [N] tõi ära?“, sai ta aru, et see puudutas altkäemaksu, ent ei reageerinud. 4. aprillil 2006 ütles N. talle, et ta peaks võtma vastu 200 000 krooni, millega ta oli nõustunud. Kaebaja väitis, et juba enne 2005. aasta lõppu oli N. öelnud, et D. pakub 200 000 Eesti krooni soodsa otsuse tagamiseks. Ta ei osanud selgitada, miks ta ei teavitanud õiguskaitseasutusi.

D. kohtus antud ütluste kohaselt oli ta N.-le korduvalt raha laenanud. Kui kaebaja hakkas tema kriminaalasja menetlema, oli N. talle öelnud, et tema võlgade kustutamisel mõistetakse D. õigeks. Eialgu N. üksnes viitas headele suhetele kaebajaga, ent hiljem teatas, et „jõulurahu“ maksab 200 000 krooni ja õigeksmõistev kohtuotsus maksab 900 000 krooni. D. kahtles, kas N. oli tõepoolest kaebajaga kontaktis ja püüdis seda kontrollida. Detsembris 2005 tegi ta kaitsepolitseile avalduse.

Kohtus märkis N., et kriminaalasjas D. vastu arestis kohus N. kinnisvarale D. kasuks seatud hüpoteegid ja et N. oli huvitatud nende piirangute lõpetamisest. Lisaks vihjas kaebaja 2005. aasta sügisel talle, et D. mõistetakse süüdi üksnes ühes süüdistuses ja talle määratakse tingimisi karistus, kui ta maksaks kaebajale 1 100 000 krooni (70 300 eurot). Ta edastas selle teate D.-le, kes püüdis saada täpsemat teavet, kuid kaebaja keeldus täiendavate selgituste andmisest ja nõudis tehingu kinnitamiseks 200 000 krooni. N. väitel soovis D. täielikku õigeksmõistmist, kuid kaebaja pidas seda võimatuks. 2006. aasta kevadel, pärast asja edasilükkamist, oli kaebaja öelnud, et kui D. venitab kohtumenetlust, „saavad temal head mõtted otsa“ ja ta ei rahulda D. taotlusi, ei luba teda välismaale jne. N. tunnistas, et samaaegselt kaebaja ja D. vahendajana tegutsemisega tegeles ta D.-lt oma laenudele paremate tingimuste kauplemisega. Ta tunnistas ka, et ei julgenud kaebajale edastada esimest 200 000-kroonist osamakset ja kasutas selle ise ära. Kui D. oli küsinud kaebajalt otse, kas N. oli raha üle andnud, oli kaebaja väga pahane, et D. nii ettevaatamatu oli. 6. aprillil 2006 kaebajale 200 000 krooni üleandmises lepitati kokku kaks päeva varem. 6. aprillil, pärast tema vahistamist, ei saanud ta keelduda koostööst politseiga ja nõutus osalema kuriteo matkimises. Seejärel leppis ta kaebajaga kokku nende kohtumiskoha raha üleandmiseks, nagu oli kokku lepitud varem.

Kaebaja taotles maakohtult oma naise ja politseiniku S. tunnistajatena üle

kuulamist. Kohus, olles selles küsimuses ära kuulanud kaitse ja süüdistuse argumendid, jättis taotluse rahuldamata, kuna see ei olnud piisavalt põhjendatud.

31. jaanuaril 2008 tegi Viru Maakohus otsuse, millega mõistis kaebaja süüdi altkäemaksu vastuvõtmise katses (karistusseadustiku § 294 lõige 1). Talle mõisteti karistuseks kolme ja poole aasta pikkune vangistus.

Kohus märkis, et juba 2004. aastal tegi N. kaebajale altkäemaksuga seotud pakkumise. 4. aprillil 2006 nõustus kaebaja altkäemaksu vastuvõtmisega ja võttis raha vastu 6. aprillil 2006, olles teadlik, et see pärineb D.-lt seoses kriminaalasjaga, milles viimane on süüdistatav. Kohus tugines N. ja D. ütlustele, samuti salajastele salvestustele ja jälitustegevuse protokollidele. Kohus leidis, et kaebaja süüdistus väidetavalt 1 100 000 eesti krooni suuruse altkäemaksu nõudmises ei ole tõendatud. See süüdistus põhines N. ütlustel, mida üksnes osaliselt toetasid D. ütlused, kes omakorda tugines N.-lt kuuldule. Kohus tuvastas, et N. mitte üksnes ei vahendanud teavet kaebaja ja D. vahel, vaid oli tegutsenud ka enda probleemide lahendamiseks. Ta pidas tõenäoliseks, et N. esitas D.-le kaebaja valmisolekut altkäemaksu vastuvõtmiseks altkäemaksu nõudmisena. Kohaldades põhimõtet *in dubio pro reo*, pidas kohus tuvastatuks vaid seda, et kaebaja nõustus vastu võtma ja võttis vastu altkäemaksu 200 000 krooni. Lisaks kvalifitseeris kohus mainitud kuriteokatsena.

Kohus pidas põhjendamatuks kaitse kriitikat jälitustegevuse meetmete kasutamise kohta käesolevas asjas, samuti üldiste jälitustegevuse õigusaktide kohta. Kohus leidis, et jälitustegevuse meetmete kasutamine, muuhulgas kuriteo matkimine, oli seaduslik ja põhjendatud; meetmeid ei rakendatud väga kaua ja puudus kuriteole kihutamine. Kaebaja oli olnud valmis altkäemaksu vastu võtma enne, kui D. esitas oma avalduse ja alustati kriminaalmenetlust. Kohus keeldus põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse alustamisest Riigikohtus, leides, et põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse ja Riigikohtu praktika kohaselt puudub selleks käesolevas asjas alus.

Kaebaja esitas kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse, väites muuhulgas, et maakohus oli keeldunud kutsumast istungile kahte tema poolt taotletud tunnistajat.

Viru Ringkonnakohus jättis oma 28. märtsi 2008 otsusega Viru Maakohtu otsuse muutmata.

9. juunil 2008 otsustas Riigikohus mitte võtta kaebaja kassatsioonkaebust menetlusse.

2. Prokuröri kriminaalmenetluse ajal tehtud avaldused

Kriminaalmenetluse ajal avaldas Riigiprokuratuur oma veebisaidil kaks pressiteadet ja asja menetlev prokurör V. andis kommentaare mitmele ajalehele ja telesaatele.

Esimene pressiteade avaldati Riigiprokuratuuri veebisaidil 9. aprillil 2006. Selles kaebajat ei nimetatud, ent talle viidati kui „Harju Maakohtu kohtunikule“. Pressiteates märgiti: „6. aprilli õhtul võttis altkäemaksu võtmises kahtlustatav kohtunik vastu osa summast, mida ta oli nõudnud kuriteo matkimises osalevalt isikult [...]“.

Mõne päeva jooksul sai siiski altkäemaksu võtmises kahtlustatava kohtuniku nimi teatavaks. Prokurör V-d tsiteeriti hiljem otseselt või kaudselt mitmes ajaleheartiklis. Muuhulgas sisaldasid väljaanded järgmisi väljavõtteid.

Nädalaleht *Eesti Ekspress* avaldas 20. aprillil 2006 artikli, kus oli järgmine lause: „Prokurör V väitel nõudis [kaebaja] ise raha“.

6. oktoobril 2006 avaldati prokuratuuri veebisaidil teine pressiteade

pealkirjaga „Kohtuniku süüasi jõudis kohtusse“. Selle sõnastus oli järgmine:
„Riigiprokurör [V] saatis kohtusse kriminaalasja, milles süüdistatakse Harju Maakohtu kohtunikku [kaebajat] altkäemaksu võtmises nõudmisega ja suures ulatuses.

Kaitsepolitsei poolt eeluurimisel tuvastatu annab aluse süüdistada [kaebajat] selles, et töötades Harju Maakohtu kohtunikuna, nõudis ta ühelt kohtualuselt läbi vahendaja suures ulatuses altkäemaksu. Vastutasuks lubas kohtunik teha kohtualuse suhtes kohtumenetluse käigus soodsaid otsuseid ning samuti teha tema suhtes õigeksmõistva kohtuotsuse. Kohtuotsust kõne all olevas kohtuasjas [kaebaja] Šuvalov kohtunikuna langetada ei jõudnud, kuna läbiviidava kriminaalmenetluse tõttu anti kohtuasi arutamiseks teisele kohtukoosseisule.

Kohtunik soovis saada kohtualuselt raha kahes osas. Eelmise aasta lõpus soovis [kaebaja] kohtualuselt läbi vahendaja varem küsitud 900 000 kroonile lisaks 200 000 krooni. 6. aprillil 2006. aastal võttis kohtunik vahendajalt vastu 200 000 krooni sularaha.

Kaitsepolitseinikud pidasid kohtuniku ametit pidanud [kaebaja] suures ulatuses altkäemaksu võtmises kahtlustatavana kinni käesoleva aasta 6.aprillil – peale seda, kui ta oli vahendajalt võtnud vastu 200 000 krooni sularaha.

[Kaebaja] pani kohtualuselt altkäemaksu nõudes ja osa sellest vastu võttes toime [süüteo] altkäemaksu nõudmises suures ulatuses. Kuriteo täpne kvalifikatsioon, milles Harju Maakohtu endist kohtunikku [kaebajat] süüdistatakse, on karistusseadustiku § 294 lõike 2 punktid 2 ja 4. Selle eest võib karistada süüdimõistva kohtuotsuse korral kahe– kuni kümneaastase vangistusega

Kohtunik [kaebaja] kasutas oma ametiseisundit ning rikkus olulist õigusriigi põhimõtet, mille kohaselt õigust mõistab sõltumatu ja erapooletu, ausameelne kohus.”

Päevaleht *Postimees* avaldas 20. novembril 2006 artikli järgmise lõiguga:
„Riigiprokuratuuri sõnul küsis kaebaja [D.-lt] kokku 1,1 miljonit krooni, millest 200 000 sai [D.] äripartneri [N.] vahendusel kuriteo matkimisel ka kätte“. Artikli võrguversioon ajalehe veebisaidil sisaldas ka järgmist lauset: „[Kaebaja] soov oli saada raha osakaupa, märkis [prokurör V].”

23. novembril 2006 tegi prokurör V. avalduse avalik-õiguslikule telekanalile Eesti Televisioon, öeldes: „Saab väita, et [D.-lt] nõuti altkäemaksu ja rahasumma, mida kohtunik soovis, oli 1,1 miljonit krooni.“

3. Halduskohtumenetlus

2006. aasta detsembris esitas kaebaja Tallinna Halduskohtusse kaebuse Riigiprokuratuuri vastu. Ta leidis, et prokuröri kriminaalmenetluse ajal tehtud avalikud teated rikkusid süütuse presumptsiooni põhimõtet ja tema õigust eraelu puutumatusel.

5. detsembril 2007 jättis Tallinna Halduskohus kaebuse rahuldamata, leides, et Riigiprokuratuur avaldas teabe vastavuses kriminaalmenetluse seadustikuga ja isikuandmete kaitse seadusega. Kohus leidis, et kõnealune kriminaalasi oli äratanud kõrgendatud avalikku huvi ja meedia tähelepanu ning pidas sellist huvi põhjendatuks, sest kriminaalmenetlus viidi läbi kohtuniku suhtes. Prokuratuuri ja ajakirjanduse suhtlus oli oluline, et ära hoida või vähemalt minimaliseerida väärinfo levitamise võimalust. Kohus leidis, et Riigiprokuratuuri poolt avaldatud teave ei väljunud avalikkuse teavitamise objektiivse vajaduse raamidest ega kahjustanud ülemääraselt kaebaja huve. Kohus leidis, et 9. aprilli 2006 pressiteatest ja prokuröri ajakirjandusele esitatud avaldustest oli selge, et kaebajat üksnes kahtlustati altkäemaksu vastuvõtmises. Lisaks avalikustati kaebaja nimi Harju Maakohtu, mitte Riigiprokuratuuri poolt. Kohus tuvastas, et 6. oktoobri 2006 ja prokuratuuri järgnenud avaldused ajakirjandusele põhinesid ametlikul süüdistusaktiil. Halduskohtu väitel oli selles menetlusstaadiumis üksikasjalikuma teabe avaldamine õigustatud.

Kohus ei nõustunud hageja väitega, et rikutud on süütuse presumptsiooni põhimõtet. Kohus märkis, et kohtueelse uurimise ajal ajakirjanduses teabe avaldamine ei ole välistatud; käesolevas asjas ei ole tuvastatud, et Riigiprokuratuur oleks teavitanud avalikkust ebaobjektiivselt või andnud hinnangut kaebaja süü kohta.

5. juunil 2008 jättis Tallinna Ringkonnakohus halduskohtu otsuse muutmata. Kohus kordas, et kui altkäemaksu võtmises kahtlustatakse kohtunikku – avaliku usaldusega kõrge positsiooniga ametiisikut – on see oluline sündmus, mistõttu on põhjendatud nii avalikkuse kõrgendatud huvi kui ka prokuratuuri poolt avalikkuse teavitamine. Apellatsioonikohus jagas esimese astme kohtu arvamust selles, et isiku süütuse presumptsiooni ei olnud rikutud.

24. septembril 2008 ei võtnud Riigikohus kaebaja kassatsioonkaebust menetlusse.

B. Asjakohased riigisised õigusnormid

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 22 lõige 1 ja kriminaalmenetluse seadustiku § 7 lõige 1 sätestavad, et kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõiste kohtuotsus.

Kriminaalmenetluse seadustiku 14. peatükk näeb ette menetlustoimingute tegemise erikorra teatud kohtuliku puutumatuses isikute suhtes. Konkreetselt kohtuniku kohta saab süüdistusakti koostada ainult Riigikohtu ettepanekul ja Vabariigi Presidendi nõusolekul (§ 376 lõige 3). Teatud menetlustoiminguid, sealhulgas kinnipidamine ja läbiotsimine, saab kohtuniku suhtes läbi viia üksnes Vabariigi Presidendi nõusolekul (§ 377 lõige 2). Nõusolekut ei nõuta, kui kohtunik tabatakse esimese astme kuriteo toimepanemiselt (§ 377 lõige 3).

KAEBUSED

1. Kaebaja leiab, et Riigiprokuratuuri avalikud teated ja prokuröri avaldused ajakirjanduses rikuvad tema süütuse presumptsiooni. Ta leiab, et nimetatud avaldused koos prokuröri erapoolikusega on muutnud kriminaalmenetluse ebaõiglaseks ja tugineb konventsiooni artikli 6 lõigetele 1 ja 2.

2. Kaebaja leiab veel, tuginedes artiklile 8, et tema õigust eraelu puutumatusle on rikutud kriminaalasja uurimise kohta teabe avalikustamisega.

3. Kaebaja kaebab veel artikli 6 lõike 1 rikkumist väites, et tema süüdimõistmine põhineb kuriteole kihutamisel; ta vahistati ja otsiti läbi rikkudes tema kohtunikupuutumatus; kohtud ei ole tuvastanud kriminaalmenetluse seadustiku ja jälitustegevuse seaduse teatud sätete põhiseadusele mittevastavust ega käsitlenud kaebaja põhiõiguste rikkumist selles kontekstis. Lõpuks kaebas ta artikli 6 lõike 1 ja lõike 3 punkti d rikkumist, kuna kohtud jätsid kaks tunnistajat kutsumata.

ÕIGUSKÜSIMUSED

1. Kaebaja kaebas, et Riigiprokuratuuri avalikud teated ja prokuröri avaldused ajakirjanduses rikuvad tema süütuse presumptsiooni. Ta leidis, et nimetatud avaldused koos prokuröri erapoolikusega on muutnud kriminaalmenetluse ebaõiglaseks ja tugines konventsiooni artikli 6 lõigetele 1 ja 2, mis sätestavad järgmist:

„1. Igäihel on [...] temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele [...] õigusemõistmise volitustega institutsioonis.

2. Igäiht, keda süüdistatakse kuriteos, peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.“

Kohus leiab, et ta ei saa toimiku põhjal selle kaebuse vastuvõetavust kindlaks teha ja et seetõttu tuleb vastavalt kohtu töö- ja kodukorra reegli 54 lõike 2 punktile b teatada kaebusest kostjariigile.

2. Edasi kaebas kaebaja, tuginedes artiklile 8, et tema õigust eraelu puutumatusel on rikutud kriminaalasja uurimise kohta teabe avalikustamisega. Eelkõige ei olnud ta rahul tema isiku avalikustamisega ning asjaoludega, et ta vahistati ja asjas viidi läbi kuriteo matkimine. Kaebaja kaebas veel, et avalikustati isikute nimed, kellega ta oli suhtles „alkäemaksu afääri“ ajal.

Kohus märgib kõigepealt, et käesolev kaebus piirdub Riigiprokuratuuri poolt teabe avaldamisega ega puuduta selle esitamise konteksti ega selle ajakirjandusele esitamise viisi. Kohus märgib ka, et vastavalt halduskohtu otsusele avaldas kaebaja nime Harju Maakohus, mitte Riigiprokuratuur.

Kohus märgib veel, et riigisisesed kohtud pidasid kõnealuse teabe avalikustamist kriminaalmenetluse seadustiku ja isikuandmete kaitse seaduse alusel seaduslikuks. Ei nähtu ühtegi põhjust, miks peaks inimõiguste kohus jõudma teistsugusele järeldusele. Mis puutub sekkumise eesmärki ja vajalikkust, siis kohus, pidades silmas ajakirjanduse rolli ja konventsiooni artikliga 10 tagatud sõnavabadust, märgib, et avaldatud teave oli lühike faktiliste asjaolude kokkuvõte. Arvestades, et demokraatlikus ühiskonnas on põhimõttelise tähtsusega, et kohtud tekitaksid avalikkuses usaldust, leiab inimõiguste kohus, et teavet kriminaalmenetluse kohta, mis on seotud kohtuniku kahtlustamisega alkäemaksu võtmises, võib pidada üldsust huvitavaks. Seega võib kõnealuse teabe avalikustamist põhjendatult pidada „demokraatlikus ühiskonnas vajalikuks“ selleks, et tagada avalikkuse õigus saada teavet (vt *mutatis mutandis* EIK 10. veebruari 1995. aasta kohtuotsus asjas *Allenet de Ribemont vs. Prantsusmaa*, kaebus nr 15175/89, A-seeria nr. 308, punkt 38, ja Inimõiguste Komisjoni 6. aprilli 1995. aasta otsust asjas *AK vs. Holland*, kaebus nr. 24774/94).

Eeltoodust tuleneb, et see kaebus on selgelt põhjendamatu ja tuleb konventsiooni artikli 35 lõigetele 3 ja 4 alusel tunnistada vastuvõetamatuks.

3. Kaebaja kaebas veel artikli 6 lõike 1 ja lõike 3 punkti d rikkumist. Konkreetselt väitis kaebaja, et teda kihutati kuriteole; tema vahistamine ja läbiotsimine viidi läbi tema kohtunikupuutumatust rikkudes; kohtud ei tuvastanud kriminaalmenetluse seadustiku ja jälitustegevuse seaduse teatud sätete põhiseadusele mittevastavust ega käsitletud kaebaja põhiõiguste rikkumist selles kontekstis; ning kahte tunnistajat ei kutsutud kohtusse, ehkki kaebaja seda taotles. Kohus uurib iga kaebust eraldi.

Mis puudutab kaebust kuriteole kihutamise kohta, siis kohus kordab, eriuurimistoimingute kasutamine – eelkõige varjatud jälitustegevus – ei saa iseenesest rikkuda õigust õiglasele kohtumenetlusele. Võttes siiski arvesse ohtu, et selliste meetmetega võib kaasneda politseipoolne kuriteole kihutamine, peab nende meetmete kasutamine olema selgelt piiritletud (vt EIK otsust kohtuasjas *Ramanauskas vs. Leedu* [Suurkoda], kaebus nr 74420/01, EIÖK 2008 -..., punkt 51). Lisaks, ehkki politseiagendi kasutamine võib olla lubatud tingimusel, et selle ulatus ja tagatised on selgelt määratletud, ei õigusta avalik huvi politsei

kihutamise tulemusena saadud tõendite kasutamist, sest sellisel juhul on oht, et süüdistatav jääb algusest peale ilma õiglasest asja arutamisest. Politseipoolse kihutamisega on tegu, kui matkimises osalevad ametnikud – kas kaitsepolitsei ametnikud või nende volitusel tegutsevad isikud – ei piirdu kriminaalse tegevuse peamiselt passiivse uurimisega, vaid avaldavad isikule sellist mõju, mis kihutab kuriteo toimepanemisele, mida muidu ei oleks toime pandud, ja seda eesmärgiga teha võimalikuks kuriteo tuvastamine, see tähendab koguda tõendeid ja esitada süüdistus (vt eespool viidatud EIK otsus asjas Ramanauskas, punktid 54-55 ja viited selles).

Käesolevas asjas märgib kohus, et kriminaalmenetlust alustati pärast seda, kui politsei sai D. avalduse, milles D. väitis, et N. nõudis temalt rahalisi soodustusi ja raha, väites, et ta võib mõjutada D. kriminaalmenetluse tulemust. N. tõendas, et teab hästi kriminaalasja üksikasju. Pärast uurimise alustamist teostas politsei esmalt varjatud jälitustegevust ja salvestas N. vestlusi salaja (load vastavalt 10. ja 11. jaanuarist 2006). Tundub, et uurimine selles algetapis keskendus N.-le, sest esines kahtlusi, kas tal tõesti olid kaebajaga sellised suhted, mille olemasolus ta püüdis D.-d veenda. Alles pärast seda alustati kaebaja suhtes varjatud jälitustegevust ja kaebaja vestluste salajast helisalvestamist (load vastavalt 24. jaanuarist ja 7. veebruarist 2006). Seejärel anti luba D. poolt kuriteo matkimiseks (26. jaanuaril 2006), eesmärgiga võtta N. ja kaebaja vahele. Kohus märgib, et uurimist ja varjatud jälitustegevust alustati kavandatava kuriteo kohta saadud teabe alusel ning alles hiljem toimus altkäemaksu kuriteo matkimine – peamiselt D. poolt ja peamiselt N. suhtes, ning alles lõppfaasis ka N. poolt ja otse kaebaja suhtes. Kohus märgib, et loa varjatud jälitustoimingute, sealhulgas kuriteo matkimise, läbiviimiseks andsid pädevad ametiasutused ning et riigisisised kohtud uurisid hiljem jälitustegevuse protokolle ja salvestiste osi avalikel kohtuistungitel, andes seeläbi võimaluse hinnata vahetult erinevate osalejate osa jälitustoimingutes ja seda, kas tegemist oli kihutamisega või mitte. Kohtu käsutuses olevatest asjakohastest materjalidest ei saa järeldada, et matkimine oleks olnud ülemäära aktiivne. Ehkki näib, et oma majanduslikest eesmärkidest ajendatuna näitas N. altkäemaksu organiseerimise vastu üles suuremat huvi kui kaebaja, hakkas ta altkäemaksu vahendajana tegutsema oluliselt varem, kui ametivõimud selle protsessiga ühinesid. Kohus leiab, et N. tegevus selles kontekstis ei ole omistatav riigile. N. sai kuriteo matkimisest teada alles päris toimuingu lõpus ja ajas selle ajani taga oma eesmäärke.

Lõpuks märgib kohus, et N. ja D. kuulati kohtuistungil tunnistajatena üle ning et kaebajal oli võimalus neile küsimusi esitada ja nende väiteid vahetult vaidlustada.

Seetõttu leiab kohus, et kaebajat ei saa ole kuriteole kihutatud.

Mis puudutab kaebust, et kaebaja vahistamisel ja läbiotsimisel rikuti tema kohtunikupuutumatumust (vt eespool asjaomased kriminaalmenetluse seadustiku sätted) ning et seetõttu on nende meetmete kasutamisel saadud tõendid ebaseaduslikud, kordab kohus, et konventsioon ei sätesta norme tõendite lubatavuse või nende hindamise kohta ning seetõttu on need eelkõige riigisiseste õigusaktide ja kohtute reguleerimisalal (vt muuhulgas EIK 22. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas Streletz, Kessler ja Krenz vs. Saksamaa, [Suurkoda], kaebused nr. 34044/96, 35532/97 ja 44801/98, EIÕK 2001-11, punkt 49, ning EIK 21. jaanuari 1999. aasta otsus kohtuasjas Garcia Ruiz vs. Hispaania [Suurkoda], kaebus nr. 30544/96, EIÕK 1999-1, punkt 28). Igal juhul märgib kohus, et ehkki kriminaalmenetlus alustati seoses altkäemaksu võtmise ja vahendamisega, mis on teise astme kuriteod, märkis N. pärast tema vahistamist 6. aprillil 2006 toimunud ülekuulamisel, et edastas D.-le kaebaja nõudmise suures ulatuses altkäemaksu

andmiseks, mis andis aluse kahtlustada, et kaebaja võis toime panna esimese astme süüteo. Tõepoolest, edasised dokumendid alustades kaebaja vahistamisprotokolliga, näitavad, et teda kahtlustatakse altkäemaksu nõudmises suures ulatuses. Süüdistusaktis jäi kuriteo kvalifikatsioon samaks. Alles kohtumenetluse ajal loobuti süüdistustest „nõudmise“ ja „suure ulatuse“ kohta. Kohus ei näe põhjust arvata, et riigi ametivõimud ei toiminud heas usus, kui nad kaebaja vahistamise ja läbiotsimise ajal käsitlesid kuritegu esimese astme kuriteona, ega näe põhjust seada kaebaja esitatud alustel kahtluse alla selle tulemusena saadud tõendite õiguspärasust.

Mis puudutab kaebust, et kohtud ei ole tuvastanud teatud kriminaalmenetluse seadustiku ja jälitustegevuse seaduse sätete põhiseadusele vastavust ega käsitlenud kaebaja põhiõiguste rikkumist selles kontekstis, märgib kohus, et konventsioon ei sätesta isiku õigust nõuda, et õigusakt tunnistataks põhiseadusevastaseks. Lisaks märgib kohus, et riigisisesed kohtud hindasid kaebaja selliseid väiteid ja leidsid, et vaidlusaluste õigusaktide sätted ei olnud otsustava tähtsusega selleks, et alustada Riigikohtus põhiseaduslikkuse järelevalve menetlust. Selles osas, milles kaebus puudutab jälitustoimingute tegelikku kasutamist käesolevas asjas, on inimõiguste kohus juba leidnud, et puuduvad tõendid kaebaja õiguse õiglasele kohtumenetlusele rikkumise kohta.

Lõpuks kaebab kaebaja, et vaatamata vastavale taotlusele jäeti kohtusse kutsumata kaks tunnistajat. Kohus märgib, et ehkki kaebaja kaebas oma apellatsioonkaebuses ringkonnakohtule, et tunnistajaid ei kutsutud, ei taotlenud ta nende kutsumist ei oma apellatsioonkaebuses ega ringkonnakohtu istungil. Ka ei esitanud kaebaja veenvaid selgitusi selle kohta, miks tunnistajate – hageja abikaasa ja politseinik - ütlused kriminaalmenetluses asjakohased on. Isegi kui jätta kõrvale küsimus, kas selles osas võib kõik riigisisesed õiguskaitsevahendid lugeda ammendatuks, ei ole kohtul tunnistajate asjakohasuse kohta veenvate selgituste puudumisel võimalik järeldada, et kaebaja õigust õiglasele kohtumenetlusele oleks rikutud.

Järelikult on see osa kaebusest selgelt põhjendamatu ja tuleb konventsiooni artikli 35 lõigetele 3 ja 4 alusel tunnistada vastuvõetamatuks.

Eeltoodu põhjustel kohus, ühehäälselt:

otsustab kaebused liita;

otsustab lükata edasi kaebaja väidetavat süütuse presumptsiooni rikkumist käsitleva kaebuse läbivaatamine;

tunnistab kaebuse ülejäänud osas vastuvõetamatuks.

Claudia Westerdiek
kohtusekretär

Peer Lorenzen
esimees